

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՎԱՆԱԶՈՐԻ ՀՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Արվեստի և սպորտի

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Ա. Ա. Բարսեղյան /Ա.Ա.Հ./

Արձանագրություն № 3

«12» սեպտեմբեր 2023 թ.

ԱՍ/բ-084 ՇԱԽՄԱՏ և ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.09.06. Մասնագիտական մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.09.06. Ֆիզիկական կուլտուրա և սպորտային
Մարզումներ

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Արվեստի և սպորտի
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ Առկա
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա 3-ին կուրս , 5 կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝ Սարուխանյան Ա.
/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ

Վանաձոր- 2023

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

2. 1. <<Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա>> առարկայի ուսումնամեթոդական փաթեթը կազմված է բակալավրի հիմնական կրթական ծրագրով 011401.09.06.-<<Ֆիզիկական կուլտուրա և սպորտ>> մասնագիտության կրթական չափորոշիչների հենքով կազմված ուսումնական պլանի պահանջների, առարկայի բաղադրիչների հիման վրա և նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը:

3. 2. Առարկայական փաթեթը կարգավորում է << **Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա** >> առարկայի ուսումնամեթոդական նյութերով ապահովման, պարբերաբար թարմացման, գիտաճյուղի նոր մտեցումների ոգուն համապատասխանեցման գործընթացը, նպաստում է ուսանողի անհատական և ինքնուրույն աշխատանքի արդյունավետության բարձրացմանը, ուսանողի գիտելիքի բարձրացմանը:

4. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

4.1.

5. Ֆիզկուլտուրայի ուսուցչի մասնագետ պատրաստելու բակալավրի ծրագրով նախատեսված է ուսումնասիրել 'Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա' առարկան, որը խիստ կարևոր է և մասնագիտական: Առարկայի նպատակն է ուսանողներին զինել շախմատին հատուկ գիտելիքներով, շախմատի ծագումնաբանությանը, խաղաքարերին, շախմատային հասկացություններին, խաղի վարման կարգին:

6. Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա առարկան ամբողջությամբ համապատասխանում է ԲՄԿ ՊԿԶ-ի պահանջներին:

7. Հիմնական կրթական ծրագիրը սահմանում է յուրահատուկ տեղեկություններ առանձին առարկաների, ինչպես նաև Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա՝ առարկայի համար: Այդ առարկան կարևոր է ուսանողի կրթական հետաքրքրությունների շրջանակում ըստ ՀԿԾ-ի: Առարկայի ուսուցանումը հնարավորություն է տալիս կրթական պրոցեսում իմանալ ոչ միայն շախմատի տեսությանը այլև շախմատի քարերի քայլերին, խաղի վարման կարգին, խնդիրներին:

7.1. Դասընթացի խնդիրներն են

Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա՝ առարկայի դասավանդման հիմնական նպատակն է ուսանողների ծանոթացնել շախմատին, ծագումնաբանությանը, պատմությանը, խաղաքարերին, առանձին խաղաքարերի արժեքներին, փոխանակումներին, քայլերի հերթականությանը, փոխատեղումներին, դաշտի անվանումներին, մատային իրավիճակներին, շախմատային գրառումներին: Սովորողների մոտ ձևավորել դասընթացների ժամանակ ստացած գիտելիքները տեսականորեն զարգացնելու և գործնականում կիրառելու ունակություններ

8. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները

✓ վերլուծության և համադրության կարողություն (ԻԿ -1),

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

- ✓ կազմակերպչական կարողություն (պլանավորում, կազմակերպում, ղեկավարում, վերահսկում) (ԻԿ - 2),
  - ✓ հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում (ԻԿ - 3),
  - ✓ պետական լեզվով հաղորդակցվելու կարողություն (ԻԿ - 4),
  - ✓ համակարգչային տարրական հմտություններ (ԻԿ - 5),
  - ✓ տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, համակարգում, վերլուծում) (ԻԿ - 6),
- խնդիրներ լուծելու կարողություն (ԻԿ - 8),

- ✓ Քննադատություն և ինքնաքննադատություն(ՄՁԿ - 1),
  - ✓ միջանձնային ճկուն հարաբերություններ(ՄՁԿ -2),
  - ✓ խմբային աշխատանք կատարելու ունակություն(ՄՁԿ - 3),
  - ✓ միջազգային միջավայրում աշխատելու ունակություն, բարոյական արժեքների դավանում(ՄՁԿ -6),
- այլ ոլորտներում մասնագետների հետ շփվելու կարողություն,(ՄՁԿ - 7),

- ✓ գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (ՀԳԿ -1),
  - ✓ ուսումնառության կարողություն (ՀԳԿ -3),
  - ✓ ինքնուրույն աշխատելու կարողություն (ՀԳԿ -5),
  - ✓ մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու(ՀԳԿ -7),
  - ✓ տրամաբանական նոր գաղափարներ առաջ քաշելու(ՀԳԿ -8),
  - ✓ որակի մասին հոգացություն(ՀԳԿ -9),
  - ✓ թիմում աշխատելու(ՀԳԿ -10),
- նախագիծ պլանավորելու և իրականացնելու(ՀԳԿ -12):

- ✓ Բնական, ճշգրիտ և հիմնարար գիտությունների և այլ առարկաների, առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն (ԱԿ -1),
  - ✓ ծանոթ լինի ժամանակակից ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի հայեցակարգերին, (ԱԿ -2),
  - ✓ տիրապետի ընդհանուր ֆիզկուլտուրայի և սպորտի բաժիններին(ԱԿ -3),,
  - ✓ տեղեկացված լինի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի տեխնոլոգիաներին, բնագավառի նորություններին, գիտական նվաճումներին(ԱԿ -4),
  - ✓ տիրապետի ինֆորմացիայի հավաքման, պահպանման և մշակման համակարգչային մեթոդներին (ԱԿ -9),
  - ✓ մանկավարժական իրավիճակներն ու գործընթացները ըմբռնելու և օրյեկտիվ գնահատելու կարողություն (ԱԿ -11),
  - ✓ այլ անձանց հետ փոխգործակցելու, կոլեկտիվում նրանց հետ հաղորդակցվելու, տարբեր զարգացման և մտավոր մակարդակի տեր մարդկանց հետ համագործակցելու կարողություն(ԱԿ -13),
- մասնագիտական հարցերի շրջանակներում ընդունելի որոշումների հասնելու նպատակով բանակցություններ վարելու կարողություն (ԱԿ -14),

9. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը²

Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է իմանա.

- ✓ տեղեկություններ հաղորդել Շախմատ խաղի վերաբերյալ,
- ✓ տիրապետել խաղաքարերի հիմնական տեղաշարժերին, զարգացնել սովորողների տրամաբանությունը

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է կարողանա.

- ✓ տիրապետել խաղի կանոններին,
  - ✓ լուծել առաջադրված խնդիրները.
- ուսումնասիրել ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ծագման և հետագա զարգացման էտապներին:

Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է տիրապետի.

- ✓ մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու,
  - ✓ նոր գաղափարներ առաջ քաշելու,
  - ✓ որակի մասին հոգացություն,
  - ✓ թիմում աշխատելու,
- գնահատման գործիքների կիրառելու և նախագիծ պլանավորել իրականացնելու

10. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³

Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա՝ առարկան «ֆիզիկական կուլտուրա և սպորտ», մասնագիտությամբ սովորող ուսանողների համար հանդիսանում է կարևոր և մասնագիտական: Այն հնարավորություն է ընձեռնում ուսանողներին գիտելիքներ հաղորդել շախմատի պատմությանը, խաղաքարերին, առանձին խաղաքարերի արժեքներին, փոխանակումներին, քայլերի հերթականությանը, փոխատեղումներին, դաշտի անվանումներին, մատային իրավիճակներին, շախմատային գրառումներին:

Տվյալ դասընթացն ուսումնասիրելուն զուգընթաց ուսանողը պետք է ուսումնասիրի և տիրապետի հետևյալ դասընթացները՝ ֆիզիկական դաստիարակության տեսություն և մեթոդիկա, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պատմություն, մանկավարժություն, հոփերանություն, տրամաբանություն:

11. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	3 կրեդիտ/90 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	12	
Գործնական աշխատանք	30	
Մեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	48	
Ընդամենը	90	
Ստուգման ձևը	Քնն.	

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

12. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային զրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդալրգիան:
Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:
Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **Ռեֆլեքստ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակերծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաձանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

13. Դասավանդման մեթոդներն են⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր....

14. Ուսումնառության մեթոդներն են⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ակտրիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում....

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

15. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապրազներ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ծանոթություն շախմատի հետ; Շախ և մատ: Պատ Արքա, թագուհի: Շախ Նավակ, փիղ, ձի:	2		2		12
2.	Զինվոր: Խաղաքրերի սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքները: Փոխանակում: Փոխատեղում, վերցնել անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում: Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ: Մատ թագուհով, երկու նավակով և մեկ նավակով:	2		8		12
3	Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ: Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար: Կապ, բաց հարձակում: Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբանխաղ:	4		10		12
4	Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ: Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ: Վերջնախաղեր: Գլուխկոտրուկներ:	4		10		12
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		12		30		48

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

16. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ			Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն				
1	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.	Երևան 2011թ.	2	
2	Միսակյան Ս.- Շախմատ 2-4- մեթոդական ուղեցույց			
3	Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք			
4	Журавлев – Шаг за шагом			
6	Ивашенко С- Учебник шахматных комбинаций			

17. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Ծանոթություն շախմատի հետ; Արքա, թագուհի: Շախ Շախ և մատ: Պատ Նավակ, փիղ, ձի:	Շախմատի խաղատախտակը, ուղղաձիգներ, հորիզոնականներ, անկյունագծեր: խաղաքարեր: Ծանոթություն արքայի 2 կարևոր կանոններին: Շախ, մատ, պատ:	2	Журавлев – Шаг за шагом Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

				Ивашенко С- Учебник шахмотных комбинаций
2.	Զինվոր: Խաղաքրերի սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքները: Փոխանակում:	Զինվոր: Խաղաքրերի սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքները: Փոխանակում:	2	Журавлев – Шаг за шагом Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Ивашенко С- Учебник шахмотных комбинаций
3.	Փոխատեղում, վերցնել անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում:	Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ: Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար: Կապ, բաց հարձակում: Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբանխաղ		Журавлев – Шаг за шагом Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Ивашенко С- Учебник шахмотных комбинаций
4.	Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ:	Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ: Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ: Վերջնախաղեր:	2	Журавлев – Шаг за шагом

		Գլուխկոտրուկներ:		<p>Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.</p> <p>Ивашенко С- Учебник шахматных комбинаций</p>
5.	Մատ թագուհով, երկու նավակով և մեկ նավակով:	Ներածություն: Պատմական ակնարկ շախմատի ծագումը և առասպելները; Խաղաքարերի քայլերը, կանոնները, Արքա խաղաքարի կանոնները, շախի տարբերակները և շախից պաշտպանվելու ձևերը: Խաղի ելքի տարբերակները, պատը որպես ոչ ոքիի տարբերակ: Մատ հասկացողությունը, մատը որպես պարտիայի ավարտ:	2	<p>Журавлев – Шаг за шагом</p> <p>Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.</p> <p>Ивашенко С- Учебник шахматных комбинаций</p>
6.	Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ: Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար:	Զինվորի քայլերը, կողանցիկ վերցնելու կանոնը: Խաղաքարերի սկզբնական դասավորություն և արժեքները փոխանակման համար: Փոխատեղումը արքային ապահովելու համար, փոխատեղման կանոնները: Պարտիայի գրանցման կանոնները: Հավերժական շախ: Թագուհով և նավակով մատի կանոնները: Մեկ նավակով մատի ձևը:	2	<p>Журавлев – Шаг за шагом</p> <p>Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.</p>

				Ивашенко С- Учебник шахматных комбинаций
7.	Կապ, բաց հարձակում:	Մատ վերջին հորզոնականից, արքայի համար օդանցք բացելու անհրաժեշտությունը: Մանկական մատին հասելու տարբերակները, պարտվող կողմի հնարավոր թույլ քայլերը: Պաշտպանության բոլոր հնարավոր ձևերը,,: Անպաշտպան խաղաքար: Կապ, բաց հարձակում: Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում: Սկզբնական շախմատային պարտիայի առաջին փուլ, սկզբնախաղում խաղաքարերի ճիշտ դասավորվածությունը և համագործակցության անհրաժեշտությունը:	2	Журавлев – Шаг за шагом Հ. Թումանյան՝ - Շախմատ 2-Որսուցիչների ձեռնարկ. Ивашенко С- Учебник шахматных комбинаций
8.	Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբնախաղ	Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ: Նյութական առավելության իրացման տարբերակները: Մատից պաշտպանության անհրաժեշտ միջոցները: Պատից խուսափելու տարբերակները: Մահապարտ նավակ հասկացողությունը և դրա անհրաժեշտությունը կախված դիրքից: Վերջնախաղեր խաղարկելու կանոնները, արքա խաղաքարի դերը և կարևորությունը վերջնախաղում: Գլուխկոտրուկներ:	2	Журавлев – Шаг за шагом Հ. Թումանյան՝ - Շախմատ 2-Որսուցիչների ձեռնարկ. Ивашенко С- Учебник шахматных комбинаций
9.	Բաց հարձակում և երկքայլանի	Մատ վերջին հորզոնականից, արքայի համար օդանցք բացելու անհրաժեշտությունը: Մանկական մատին հասելու	2	

	խնդիրներ:	տարբերակները, պարտվող կողմի հնարավոր թույլ քայլերը: Պաշտպանության բոլոր հնարավոր ձևերը,: Անպաշտպան խաղաքար: Կապ, բաց հարձակում: Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում: Սկզբնախաղը որպես շախմատային պարտիայի առաջին փուլ, սկզբնախաղում խաղաքարերի ճիշտ դասավորվածությունը և համագործակցության անհրաժեշտությունը:		
10.	Նյութական առավելություն	Մատից պաշտպանության անհրաժեշտ միջոցները: Պատից խուսափելու տարբերակները: Մահապարտ նավակ հասկացողությունը և դրա անհրաժեշտությունը կախված դիրքից: Վերջնախաղեր խաղարկելու կանոնները, արքա խաղաքարի դերը և կարևորությունը վերջնախաղում: Գլուխկոտրուկներ:	2	Журавлев – Шаг за шагом Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2-Որսուցիչների ձեռնարկ. Ивашенко С- Учебник шахматных комбинаций
11.	Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ Վերջնախաղեր Գլուխկոտրուկներ:	Մատից պաշտպանության անհրաժեշտ միջոցները: Պատից խուսափելու տարբերակները: Մահապարտ նավակ հասկացողությունը և դրա անհրաժեշտությունը կախված դիրքից: Վերջնախաղեր խաղարկելու կանոնները, արքա խաղաքարի դերը և կարևորությունը վերջնախաղում: Գլուխկոտրուկներ	2	Журавлев – Шаг за шагом Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2-Որսուցիչների ձեռնարկ. Ивашенко С- Учебник

				шахмотных комбинаций
--	--	--	--	----------------------

17.1. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Ծանոթություն շախմատի հետ; Արքա, թագուհի: Շախ Շախ և մատ: Պատ Նավակ, փիղ, ձի	Ներածություն: Պատմական ակնարկ շախմատի ծագումը և առասպելները; Խաղաքարերի քայլերը, կանոնները, Արքա խաղաքարի կանոնները, շախի տարբերակները և շախից պաշտպանվելու ձևերը: Խաղի ելքի տարբերակները, պատը որպես ոչ ոքիի տարբերակ: Մատ հասկացողությունը, մատը որպես պարտիայի ավարտ:	30	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ
2.	Զինվոր: Խաղաքարերի սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքները: Փոխանակում: Փոխատեղում, վերցնել անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում: Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ: Մատ թագուհով, երկու նավակով և մեկ նավակով:	Զինվորի քայլերը, կողանցիկ վերցնելու կանոնը: Խաղաքարերի սկզբնական դասավորություն և արժեքները փոխանակման համար: Փոխատեղումը արքային ապահովելու համար, փոխատեղման կանոնները: Պարտիայի գրանցման կանոնները: Հավերժական շախ: Թագուհով և նավակով մատի	30	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		կանոնները: Մեկ նավակով մատի ձևը:			
3.	<p>Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ: Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար: Կապ, բաց հարձակում: Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբանխաղ</p>	<p>Մատ վերջին հորզոնականից, արքայի համար օդանցք բացելու անհրաժեշտությունը: Մանկական մատին հասելու տարբերակները, պարտվող կողմի հնարավոր թույլ քայլերը: Պաշտպանության բոլոր հնարավոր ձևերը,: Անպաշտպան խաղաքար: Կապ, բաց հարձակում: Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում: Սկզբանխաղը որպես շախմատային պարտիայի առաջին փուլ, սկզբնախաղում խաղաքարերի ճիշտ դասավորվածությունը և համագործակցության անհրաժեշտությունը</p>	30	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ
4.	<p>Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ: Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ: Վերջնախաղեր: Գլուխկոտրուկներ</p>	<p>Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ: Նյութական առավելության իրացման տարբերակները: Մատից պաշտպանության անհրաժեշտ միջոցները: Պատից խուսափելու տարբերակները: Մահապարտ նավակ հասկացողությունը և դրա անհրաժեշտությունը կախված դիրքից: Վերջնախաղեր խաղարկելու կանոնները, արքա խաղաքարի դերը և կարևորությունը վերջնախաղում:</p>	30	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ

		Գլուխկոտրուկներ:			
--	--	------------------	--	--	--

1.1. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹¹	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹²
1.	Ծանոթություն շախմատի հետ; Արքա, թագուհի: Շախ Շախ և մատ: Պատ Նավակ, փիղ, ձի	Ներածություն: Պատմական ակնարկ շախմատի ծագումը և առասպելները; Խաղաքաների քայլերը, կանոնները, Արքա խաղաքարի կանոնները, շախի տարբերակները և շախից պաշտպանվելու ձևերը: Խաղի ելքի տարբերակները, պատը որպես ոչ ոքիի տարբերակ: Մատ հասկացողությունը, մատը որպես պարտիայի ավարտ:	Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն	թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ

¹¹ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹² Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

<p>2.</p>	<p>Զինվոր: Խաղաքների սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքները: Փոխանակում: Փոխատեղում, վերցնել անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում: Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ: Մատ թագուհով, երկու նավակով և մեկ նավակով:</p>	<p>Զինվորի քայլերը, կողանցիկ վերցնելու կանոնը: Խաղաքարերի սկզբնական դասավորություն և արժեքները փոխանակման համար: Փոխատեղումը արքային ապահովելու համար, փոխատեղման կանոնները: Պարտիայի գրանցման կանոնները: Հավերժական շախ: Թագուհով և նավակով մատի կանոնները: Մեկ նավակով մատի ձևը:</p>	<p>Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն</p>	<p>Թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը</p>	<p>Բանավոր կամ գրավոր ստուգում</p>	<p>Ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ</p>
-----------	--	--	---	--	------------------------------------	--

3.	<p>Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ: Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար: Կապ, բաց հարձակում: Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբանխաղ</p>	<p>Մատ վերջին հորզոնականից, արքայի համար օդանցք բացելու անհրաժեշտությունը: Մանկական մատին հասելու տարբերակները, պարտվող կողմի հնարավոր թույլ քայլերը: Պաշտպանության բոլոր հնարավոր ձևերը,: Անպաշտպան խաղաքար: Կապ, բաց հարձակում: Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում: Սկզբանխաղը որպես շախմատային պարտիայի առաջին փուլ, սկզբնախաղում խաղաքարերի ճիշտ դասավորվածությունը և համագործակցության անհրաժեշտությունը</p>	<p>Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն</p>	<p>Թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը</p>	<p>Բանավոր կամ գրավոր ստուգում</p>	<p>Ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ</p>
----	--	--	---	--	------------------------------------	--

4.	<p>Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ:</p> <p>Նյութական առավելություն:</p> <p>Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից:</p> <p>Մահապարտ նավակ:</p> <p>Վերջնախաղեր:</p> <p>Գլուխկոտրուկներ</p>	<p>Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ:</p> <p>Նյութական առավելության իրացման տարբերակները:</p> <p>Մատից պաշտպանության անհրաժեշտ միջոցները:</p> <p>Պատից խուսափելու տարբերակները:</p> <p>Մահապարտ նավակ հասկացողությունը և դրա անհրաժեշտությունը կախված դիրքից:</p> <p>Վերջնախաղեր խաղարկելու կանոնները, արքա խաղաքարի դերը և կարևորությունը վերջնախաղում:</p> <p>Գլուխկոտրուկներ:</p>	<p>Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն</p>	<p>Թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը</p>	<p>Բանավոր կամ գրավոր ստուգում</p>	<p>Ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ</p>
----	--	--	---	--	------------------------------------	--

2. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹³

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Ցուցադրական շախմատի տախատակ
Մարքեր, սարքավորումներ	Շախմատ?խաղաքարերով/

¹³ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

3. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁴:

3.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

3.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

3.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

ՇԱԽՄԱՏ

¹⁴«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

ՀԱՐՑԱՇԱՐ

1. Արքա, թագուհի:
2. Շախ և մատ:
3. Պատ:
4. Նավակ, փիղ, ձի:
5. Զինվոր:
6. Խաղաքարերի մոտավոր արժեքները, փոխանակում:
7. Փոխատեղում:
8. Զինվորի վերցնելը անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում:
9. Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում:
10. Հավերժական շախ:
11. Մատ թագուհով:
12. Մատ երկու նավակով և մեկ նավակով:
13. Մատ վերջին հորզոնականից:
14. Մանկական մատ:
15. Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար:
16. Կապ:
17. Բաց հարձակում:
18. Սկզբնախաղ:
19. Նյութական առավելություն:
20. Պաշտպանություն մատից :

Գրականություն

Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.
Միսակյան Ս.- Շախմատ 2-4- մեթոդական ուղեցույց
Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք
Журавлев – Шаг за шагом
Ивашенко С- Учебник шахматных комбинаций

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

ՎԱՆԱՁՈՐԻ «Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցատոմս թիվ 1

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Արքա, թագուհի:
2. Պաշտպանություն մատից :
3. Ստորև բերված տրամագրում քայլը սևերինն է, գտեք մատից պաշտպանությունը:

ՎԱՆԱՁՈՐԻ «Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցատոմս թիվ 2

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Շախ և մատ:
2. Նյութական առավելություն:
3. Ստորև բերված տրամագրում ինչպիսին է նյութական հարաբերակցությունը. .

**ՎԱՆԱԶՈՐԻ «Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ**

Հարցատոմս թիվ 3

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Պատ:
2. Սկզբնախաղ:
3. Ստորև բերված տրամագրում որ տարբերակ է ճիշտ
ա) 1. 0-0-0
բ) 1. 0-0

**ՎԱՆԱԶՈՐԻ «Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ**

Հարցատոմս թիվ 4

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Նավակ, փիղ, ձի:
2. Բաց հարձակում:
3. Ստորև բերված տրամագրում քայլը սպիտակներին է, գտեք լավագույն շարունակությունը:

ՎԱՆԱՁՈՐԻ «Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցատոմս թիվ 5

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Չինվոր:
2. Կապ:
3. Ստորև բերված տրամագրում քայլը սևերինն է, գտեք լավագույն շարունակությունը:

ՎԱՆԱՁՈՐԻ «Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցատոմս թիվ 6

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Խաղաքարերի մոտավոր արժեքները, փոխանակում:
2. Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար:
3. Ստորև բերված տրամագրում քայլը սպիտակներինն է, գտեք լավագույն շարունակությունը:

ՎԱՆԱԶՈՐԻ «Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցատոմս թիվ 7

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Փոխատեղում:
2. Մանկական մատ:
3. Ստորև բերված տրամագրում սպիտակները մատ են հայտարարում երկու քայլից:

ՎԱՆԱԶՈՐԻ «Յ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցատոմս թիվ 8

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Չինվորի վերցնելը անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում:
2. Մատ վերջին հորզոնականից:

3. Ստորև բերված տրամագրում քայլը սևերինն է, գտեք լավագույն շարունակությունը:

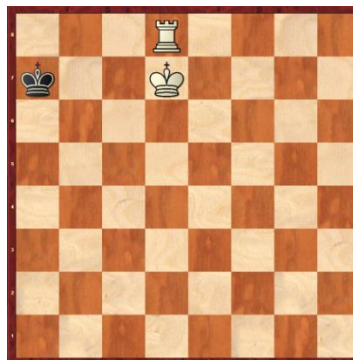
ՎԱՆԱՁՈՐԻ «Հ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցատոմս թիվ 9

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում:
2. Մատ երկու նավակով և մեկ նավակով:
3. Ստորև բերված տրամագրում սպիտակները մատ են հայտարարում երկու քայլից:

ՎԱՆԱՁՈՐԻ «Հ. ԹՈՒՄԱՆԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցատոմս թիվ 10

Առարկա - Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա

1. Հավերժական շախ:
2. Մատ թագուհով:
3. Ստորև բերված տրամագրում քայլը սպիտակներինն է, գտեք լավագույն շարունակությունը:

3.4. Գնահատման չափանիշները¹⁵.

- Տեսական գիտելիքները բանավոր
- Գործնական աշխատանքները բանավոր
1-ին կիսամյակ-4 կրեդիտ-3 ստուգում/ 1-ին ստուգում 20 միավոր, 2-րդ ստուգում 20 միավոր:
- Ինքնուրույն աշխատանքը գրավոր , բանավոր 20 միավոր:

---

¹⁵ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.09.6 - «Ֆիզիկական դաստիարակություն և
սպորտային մարզումներ»

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԱՍ/Բ-084 ՇԱԽՄԱՏ և ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության և տարի / կիսամյակ	<u>4-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ</u>			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	42	Դասախոսություն	12ժ
			Մեմինար	
			Լաբորատորաշխատանք	
			Գործնականաշխատանք	30 ժ
	Ինքնուրույն	48 ժ		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	քննություն			
Դասընթացի նպատակը	<p>«Շախմատ առարկան «Տարրական կրթության մանկավարժություն և մեթոդիկա», մասնագիտությամբ սովորող ուսանողների համար հանդիսանում է կարևոր և մասնագիտական: Այն հնարավորություն է ընձեռնում ուսանողներին գիտելիքներ հաղորդել շախմատի պատմությանը, խաղաքարերին, առանձին խաղաքարերի արժեքներին, փոխանակումներին, քայլերի հերթականությանը, փոխատեղումներին, դաշտի անվանումներին, մատային իրավիճակներին, շախմատային գրառումներին: «Շախմատե առարկայի դասավանդման հիմնական նպատակն է ուսանողների ծանոթացնել շախմատին, ծագումնաբանությանը, պատմությանը, խաղաքարերին, առանձին խաղաքարերի արժեքներին, փոխանակումներին, քայլերի հերթականությանը, փոխատեղումներին, դաշտի անվանումներին, մատային իրավիճակներին, շախմատային գրառումներին: Սովորողների մոտ ձևավորել դասընթացների ժամանակ ստացած գիտելիքները տեսականորեն զարգացնելու և գործնականում կիրառելու ունակություններ:</p>			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ վերլուծության և համադրության կարողություն (ԻԿ - 1), ✓ կազմակերպչական կարողություն (պլանավորում, կազմակերպում, դեկավարում, վերահսկում) (ԻԿ - 2), ✓ հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում (ԻԿ - 3), ✓ պետական լեզվով հաղորդակցվելու կարողություն (ԻԿ - 4), 			

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ համակարգչային տարրական հմտություններ (ԻԿ - 5), ✓ տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, համակարգում, վերլուծում) (ԻԿ - 6), • խնդիրներ լուծելու կարողություն (ԻԿ - 8), <p><i>Հմտություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Քննադատություն և ինքնաքննադատություն(ՄՁԿ - 1), ✓ միջանձնային ճկուն հարաբերություններ(ՄՁԿ -2), ✓ խմբային աշխատանք կատարելու ունակություն(ՄՁԿ - 3), ✓ միջազգային միջավայրում աշխատելու ունակություն, բարոյական արժեքների դավանում(ՄՁԿ -6), • այլ ոլորտներում մասնագետների հետ շփվելու կարողություն,(ՄՁԿ - 7), <p><i>Կարողունակություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • տեղեկություններ հաղորդել Շախմատ խաղի վերաբերյալ, ✓ տիրապետել խաղաքարերի հիմնական տեղաշարժերին, զարգացնել սովորողների տրամաբանությունը : ✓ տիրապետել խաղի կանոններին, ✓ լուծել առաջադրված խնդիրները. ✓ ուսումնասիրել ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ծագման և հետագա մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու, ✓ նոր գաղափարներ առաջ քաշելու, ✓ որակի մասին հոգացություն, ✓ թիմում աշխատելու, <p>գնահատման գործիքների կիրառելում և նախագիծ պլանավորել իրականացնելու զարգացման էտապներին:</p>
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 8 կիսամյակ</p> <p>Ծանոթություն շախմատի հետ; Շախ</p> <p>Շախ և մատ: Պատ</p> <p>Զինվոր: Խաղաքարերի սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքներ</p> <p>Փոխատեղում, վերցնել անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում:</p> <p>Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ:</p> <p>Մատ թագուհով, երկու նավակով և մեկ նավակով:</p> <p>Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ:</p> <p>Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար:</p> <p>Կապ, բաց հարձակում:</p> <p>Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբանխաղ:</p>

	<p>Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ:</p> <p>Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտություն:</p> <p>Վերջնախաղեր:</p> <p>Գլուխկոտրուկներ:</p> <p>Մատ թեթև ֆիգուրներով: Երկվորյակ դիրքեր:</p> <p>Միայն ուղղում և երկքայլանի մատեր:</p> <p>Նյութական առավելություն:</p> <p>Մատային դիրքերի ստեղծում:</p> <p>Օգնական մատ:</p> <p>Վերջնախաղեր. նավակը՝ զինվորի դեմ:</p> <p>Եռաքայլ մատային դիրքեր:</p> <p>Մարտավարական մտահղացումներ. Ծանրաբեռնված խաղաքար:</p> <p>Անցունակ զինվորը՝ որպես մարտավարական հնարք</p> <p>Ճառագայթային գրոհ, միջանկյալ շախ:</p> <p>Ընթացիկ պլան:</p> <p>Պոլ Մորֆի, Վիլհելմ Ստեյնից, Տիգրան Պետրոսյան:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, ▪ ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

Ուսումնառության արդյունքների գնահատման 100-միավորանոց սանդղակ

Գնահատականը ըստ 5 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ 100 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ համակարգի
«Գերազանց» (5)	96-100	A+
«Գերազանց» (5)	91-95	A
«Գերազանց» (5)	86-90	A-
«Լավ» (4)	81-85	B+
«Լավ» (4)	76-80	B
«Լավ» (4)	71-75	B-
«Բավարար» (3)	67-70	C+
«Բավարար» (3)	62-66	C
«Բավարար» (3)	40-61	C-
«Անբավարար»	0-39	D
«Ստուգված»	40-100	S
«Չստուգված»	0-39	U

Գրականություն

Պարտադիր-

Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.

Երևան 2011թ.

Միսակյան Ս.- Շախմատ 2-4- մեթոդական ուղեցույց

Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք

Журавлев – Шаг за шагом

Ивашенко С- Учебник шахмотных комбинаций

